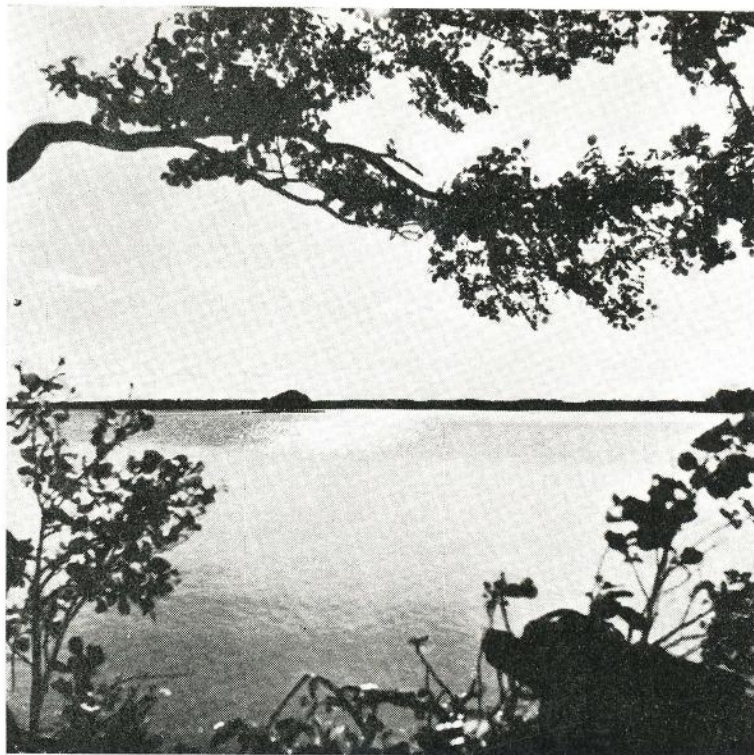

Foto: Erik Persson

Högsjöstämning

Nr 1
1953

Årgång 4

UR INNEHÅLLET:

Carl-Hugo Dahlström: "Jag arbetade i Ryssland"

Våra amatörfotografer: Erik Persson

Några ord om trivsel

Folke Ericson: Bostäder
Säkerhets- o. skyddsingenjörerna

har ordet

Driftvärnet

Företagsnämndsarbetet

Idrott

CVA känning 7: CVA bygges
Arbetarskyddsträffen

CFA personalfest

CVA i närbild: 506 Andersson,
avd. 110 presenterar "Do All"

Social verksamhet vid CFA och CVA

CVA får under budgetåret 1952—53 disponera kr. 4.000:— för viss social verksamhet. Vid dispositionen skall tillses att medlen användas så, att de komma största möjliga antal av de anställda till del.

På förslag av sociala kommittén har Styresmannen fastställt följande fördelning:

För studieverksamhet vari även ingår sociala studieresor	200:—
För premiefond för arbetarskydd	200:—
För bidrag till utgivande av personaltidning	1.000:—
För bidrag till anordnande av barnfest för barn till CVA-anställda	500:—
För idrottsverksamhet, inköp och underhåll av idrottsredskap	1.200:—
För inköp av grammofonskivor samt anordnande av levande musik, F 1 musikkår, CVA blåsorkester	200:—
För inköp av tidskrifter, som skola utläggas i de olika lunchrummen	300:—
För utsmyckning av lunchrummen, inköp av konstverk samt blommor	400:—
	<hr/> 4.000:—

För utsmyckning av det nya lunchrummet i personalbyggnaden har inköpts 6 st. reproduktioner i färg. Blombeståndet skall även kompletteras genom nyinköp.

Går Du och bär på en idé, som skulle kunna bidra till att öka trivseln på arbetsplatsen och som Du anser kan genomföras genom beviljat anslag, gå då upp och tala om den för personalavdelningen. Du kan även tala med något ombud för personalorganisationerna.

F. E.

Kungl. Flygförvaltningen har för budgetåret 1952/53 ställt 1.000:— kronor till CFA förfogande att användas för social verksamhet.

Sociala kommittén vid CFA har uppgjort förslag om disposition av nämnda medel vilket godkänts av förrådsdirektören, enligt följande:

Bidrag till idrottsverksamheten	200:—
Bidrag till studieverksamheten	50:—
Bidrag till anordnande av barnfest	200:—
Bidrag till personaltidningen "Bergtrollet" ..	
Bidrag till anordnande av konferens(-er) ..	
Bidrag till prenumeration av tidskrifter och litteratur för lunchrummen	
	<hr/> Summa kronor 1

HJÄRTLIGT TACK för all uppvaktning min 40-årsdag.

Tage Wallqv

Till förrådsdirektör Erik Nyberg samt verkande personal vid CFA personalträ 13 mars 1953 framföra vi härmed vårt lika tack för en verkligt trevlig kväll.

Person

BERGTROLLET

Personaltidning för
CVA och CFA, Arboga

I redaktionskommittén:

John Eklöf, avd. 270 P, tel. 404

Karin Bolin

John Steen

Hugo Dahlström

Bidrag till nästa nummer måste vara redaktionen tillhanda senast den 31 augusti.

BERGTROLLET gratulerar

CFA. — 50 år.

Karl Andersson	9/
Willy Pettersson	16/
Erik Nyberg	15/

CVA. — 60 år.

Fritz Löow	29/7
Oskar Berggren	31/7

50 år.

Helge Branth	22/4
Curt Friman	22/5
Lennart Larsson, avd. 871	25/5
Nils Edvardsson	26/5
Thure Rundström	5/6
Sven Malmkvist	18/6
Adner Eiborn	29/6
Gunnar Jansson	18/8

CVA kännning

Flygdirektör Otto Dahlin fortsätter här nedan sin artikelserie

7. CVA bygges

År 1942 (Forts. från nr 3/1952)

Markförvärven voro av den omfattning och med sådan terrängbeskaffenhet att mycket goda utgångslägen funnos för planläggning av en central flygverkstad. Sammanhängande odlad mark i gott nivå-läge och med god markbeskaffenhet fanns för anläggning av flygfält och detta såväl för ett fält av den storlek som år 1942 bedömdes erforderligt som för eventuella senare utvidgningar. Bergspartier funnos, som bedömdes lämpliga för insprängningar, och för ovanjordsbyggnation fanns synnerligen lämplig terräng.

Redan under första halvåret 1942 utarbetades utkast till situationsplaner över verkstadsanläggningen. En mängd uppslag och varianter mellan å ena sidan ren ovanjordsbebyggelse och å andra sidan huvudsaklig berginsprängning utarbetades och studerades. Gemensamt för de rena ovanjordsförslagen var en spridning av byggnationen över så gott som hela Igelsäterområdet. Tjänstebostäder för tjänstemän och arbetare planerades att byggas på Karlslundsområdet.

Hela planläggningen av verkstadsanläggningar och flygfält, likaså markinköpen enligt ovan, måste givetvis ske inom den kostnadsram, som förelåg. 1941 års försvarsutredning upptog i sitt betänkande för den nya centrala flygverkstaden en kostnad av 10.155.000 kronor, vari ingick 1.400.000 kronor för tjänstebostäder. Denna på grund av prisläget den 1/7 1941 gjorda beräkning baserade sig emellertid på ovanjordsanläggning; endast 2.000 m² förrädsutrymmen föreslogs att insprängas. I den i kap. 3 nämnda skrivelsen till Kungl. Maj:t genom vilken chefen för flygvapnet och flygförvaltningen föreslog att den nya verkstaden skulle förläggas till Arboga, beräknades de sammanlagda kostnaderna för markförvärv, flygfältsarbeten samt verkstadsanläggningar, *huvudsakligen insprängda i berg*, till 10.250.000 kronor (prisläget den 1/4 1942). Kostnaderna för tjänstebostäder hade minskats till 700.000 kronor.

Försvarsministern förordade i propositionen till riksdagen att flygförvaltningens beräkningar, vilka förutsatte att anläggningarna skulle insprängas i större omfattning än vad försvarsutredningen tänkt sig, skulle läggas till grund för anslagsaskanden för verkstaden. Statsrådet ansåg emellertid att frågan om tjänstebostäder skulle anstå bland annat med hänvisning till att Arboga stad i det då preliminära avtalet

åtagit sig att tillhandahålla eller anskaffa erforderligt antal bostäder i verkstadsområdets närhet. 1942 års riksdag biföll propositionen och beviljade 9.500.000 kronor.

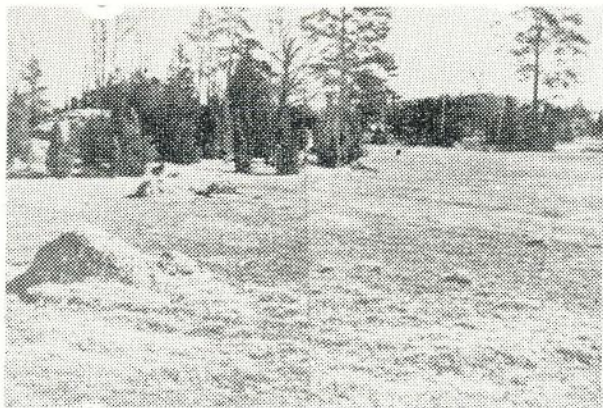
För startande av byggnationen gällde det nu att omedelbart få möjligheterna för insprängning detaljundersökta och sprängningsplan utarbetad. Flygförvaltningen anlidade för bergsundersökningarna fyra bergsakkunniga, nämligen utöver tidigare nämnde bergmästare O. Eklund, civilingenjör Erik W. Jonsson, Vattenbyggnadsbyrån Stockholm, statsgeologen fil. dr N. Sundius samt förste byrådirektör P. Wittrock. En mängd provborrningar utfördes. I utlåtande daterat den 11 sept. 1942 tillstyrkte de sakkunniga insprängningar enligt en preliminär sprängningsplan, som omfattade tunnlar för såväl verkstad som förråd samt inslag för dessa.

Efter förslag av de sakkunniga beslöt flygförvaltningen att utsprängningarna skulle börja med en av de närmast CVA-inslaget liggande tunnlarna. Denna fick således karaktären av försöksort avsedd att bereda möjlighet för fortsatta bergsundersökningar "inifrån". Entreprenör för sprängningsarbetena blev *Arbogaarbetena*, som utgjordes av ett samgående av de båda byggnadsfirmorna AB Skånska Cementgjuteriet och AB Armerad Betong. Förberedelser för arbetena påbörjades i november.

Efter beslutet om huvudsaklig insprängning, riktades intresset för placering av sådana utrymmen som inte erfordrade insprängning helt på det nuvarande verkstadsområdet och trakten närmast runt detta. I september-oktober voro preliminära byggnadsplaner uppgjorda och var även arkitekt- och konstruktionsarbetet i full gång.

Under sommaren gjorde flygförvaltningens byggnadsavdelnings flygfältsbyrå fullständiga avvägningar av flygfältsområdet och utarbetades entreprenadhandlingar för flygfältsarbetena. Entreprenör blev AB Bergendahl & Höckert, Stockholm, och påbörjade firman diknings- och planeringsarbetena i oktober.

Byggnadsfolk började under slutet av året strömma till Arboga. Bostadsfrågan blev brännande och väddade stadens myndigheter till Arbogaborna om biträde vid lösandet av bostadsproblemet till dess nybyggnader hunnit färdigställas. Den 23 november skrev Arboga Tidning i ledaren under rubriken "En hederssak" bland annat:

När stadens styresmän genom energiska åtgärder vunnit i kapplöpningen vid placandet av den centrala flygverkstaden, med allt vad detta kan betyda för stadens utveckling, är det också en plikt för den en-

Terrängöilder från sådana platser som kunde ifrågakomma för bebyggelse.

skilde medborgaren att medverka till bästa möjliga lösning av i första hand bostadsfrågan.

På det nya bostadsområdet vid järnvägsstationen färdigställdes under slutet av 1942 ett bostadshus med 20 lägenheter samt var ytterligare tre dylika under uppförande. Stadsplan för söderområdena samt för Kungsörstullsområdet var under utarbetande.

Forts. i nästa nr.

O. Dahlin

Arbetarskyddsträffen på Rotundan

Den 12 mars 1953 hade CVA skyddskommitté in-
Ejudit skyddsombud och arbetsledare till en diskus-
sionsträff på Folkets Hus under mottot "Tala fritt ur
hjärtat".

Avsikten med sammankomsten var att få till stånd
en diskussion där det gällde att få bort eventuella
meningsmotsättningar som av naturliga skäl alltid
förekommer på en arbetsplats av CVA storlek.

Inbjudan hade hörtsammats av ett 70-tal vilka häl-
sades välkomna av kommitténs ordförande styresman
O. Dahlin.

Att leda diskussionen valdes verkstadskamrerare T.
Andrén.

Före diskussionens början visades tre filmer, en tra-
fikfilm samt två arbetarskyddsfilm. Inledningen
gjordes av skyddsingenjören med en kort resumé av
1952 års olycksfallsstatistik varefter berördes några
exempel på fall där samarbetet i någon mån brustit.
Underströk vikten av att arbetarskyddet var en fråga
som berörde alla på en arbetsplats och ej enbart ett
fåtal utvalda. Berörde även vad som lagenligt ålägo
arbetsledare resp. skyddsombud och uttalade till slut
förhoppningen att den följande diskussionen måtte
närma parterna varandra i en gemensam strävan för
ett starkt och effektivt arbetarskydd.

NÅGRA PLOCK UR DE OLIKA INLÄGGEN.

Första inlägget gjordes av *huvudskyddsombudet Jo-*
hansson som uttalade sin glädje över att så många
samlats och berörde samtidigt det otacksamma i upp-
giften att vara skyddsombud. Han efterlyste mera för-
ståelse från arbetsledarnas sida och framhöll att man

från en del arbetsledare kunde skönja ett visst mot-
stånd, som i bland kunde ta sig uttryck i underlåten-
het att utföra åtgärder som påtalats. Ovet från kam-
raterna var ej heller ovanligt. Trots detta ansåg Jo-
hansson att skyddstjänsten vid CVA fungerade bra
men att det givetvis kunde bli ändå bättre om man
nådde den verkliga kontakt som är självskriven när
man arbetar för samma sak.

Ett annat område som berördes var den företeelsen
att en del av personalen i bergverkstaden ännu fast-
håller vid att sitta kvar på sin arbetsplats och äta,
trots att det finns välordnade lunchrum med möjlighet
dessutom till en nypa frisk luft. Detta gällde både
arbetare och arbetsledare.

Herr Jersby ansåg det beklagligt om en arbetsledare
underlät att utföra en åtgärd men underströk också
hur mänskligt det kan vara att glömma och hur värde-
full en påminnelse många gånger skulle vara. Det fick
dock inte bli prestigefrågor av arbetarskyddet utan
skulle man säkert komma längre om man tog sig an
dessa problem med glatt humör och "glimten i ögat".
Då skulle man även slippa den tungroddhet som lätt
uppstår genom att man går "bakvägen med ärendena"
d. v. s. går till fel person.

En annan fråga som *Jersby* berörde var ordningen
på arbetsplatsen och hur viktigt detta var för ett effek-
tivt skyddsarbete. Tyvärr är det så att även personer
med lång erfarenhet ofta brister i det avseendet. Ut-
spild olja och fotogen på golven, dåligt översedda
verktyg samt oordning på arbetsplatsen i övrigt är en
icke ovanlig företeelse. Han trodde även att om tvätt-
rummen i större utsträckning än nu användes detta
skulle bidra till större trevnad och snygghet på ar-
betsplatsen.

Kaffe är en härlig dryck, tycker både Balk-Johan och Dahlin.

Herr Gustav A. Johansson ansåg att när det rör sig om skyddsåtgärder man inte skulle uppdelas på några vissa personer utan att detta är en sak som angår alla. Det finns väl inget mer beklämmande än att se en arbetskamrat bli lemlästad i sitt dagliga arbete. Kasta därför alla prestigehänsyn och tänk på att det inte bara gäller ens egen utan även andras säkerhet. Johansson ansåg sig dock kunna säga att det är ett bra skyddsarbete på CVA. Han ansåg dock att striden om tid och pengar med därav följande jäkt har en stor del av skulden till olycksfallen i arbetet. Vidare trodde han vi skulle tjäna mer på säkerhet genom större insatser från arbetsledare när det gäller instruktion av nyanställda. Han efterlyste dessutom mera respekt för skyddsombuden i deras uppoffrande arbete och sade sig ej vara främmande för att dessa ofta bli avsnoppade av sina egna kamrater. Man bör betänka att skyddsombuden oftast får avstå en del av sin inkomst i sin vällovliga gärning.

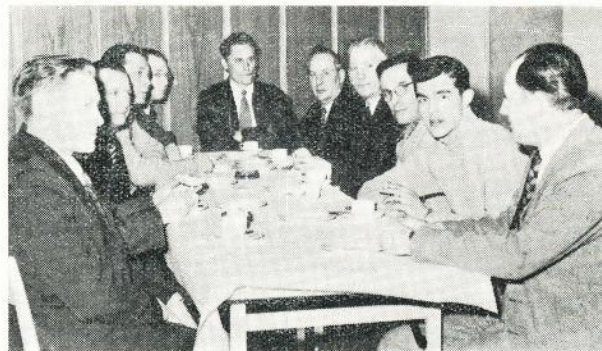
Styresman Dahlin framförde några synpunkter från skyddskommitténs arbete och ansåg att där handläggs många frågor som rätteligen borde kunnat klaras på resp. avdelningar.

Beträffande ordningen på arbetsplatsen instämde till fullo i vad tidigare deklarerats om vikten härav, men kunde herr Dahlin ej underlätta nämna den förvåning den nuvarande goda ordningen väcker hos besökande från andra platser. Men detta hindrar ju inte att det på sina ställen kan göras ännu bättre.

Bad även få ge sin eloge till skyddsombuden för deras berömvärda arbete.

Huvudskyddsombudet Robert Karlsson ansåg med hänvisning till statistiken att det knappast finns några olycksfall som ej kunnat undvikas. Mer än $\frac{1}{3}$ av samtliga olycksfall hänförs till "bristande ordning, omtanke eller försiktighet". Här skulle arbetsledarna kunna göra stora insatser genom att bl. a. hålla efter de s. k. chanstagarna. Det minsta tillbud borde omedelbart bli föremål för sådana åtgärder som förhindrar återuppreparandet.

Kl. 22 avbröts förhandlingarna för thé och smörgås. Med frisk aptit gick man löst på de stora bergen av läckra smörgåsar som strax innan tornats upp på bordet. Att det ej var något fel på vare sig aptit eller stämning framgår av de bilder Bergtrollets fotograf tog under matrasten.

Det är bullrent på bordet, långvarigt snack skapar god aptit!

Diskussionen fortsatte därefter och fördes bl. a. in på trafiken till och från arbetet.

Balk-Johan tyckte det var tråkigt att man ännu ska behöva se gamla förståndiga människor vara så i avsaknad av vanligt trafikvett att dom inte drog sig för att t. ex. cykla mitt på vägen eller flera i bredd. Vådjade till var och en att arbeta på bättre trafikvett.

Ytterligare inlägg gjordes av ett stort antal deltagare och berördes huvudsakligen samarbetet och åtgärder att fördjupa detta till fromma för skyddsarbetet.

Styresmannen uttalade till slut sin stora tillfredsställelse över denna träff och alla de värdefulla synpunkter som framkommit. Dock undrade han om det inte vore lämpligt att återuppta dessa sammankomster i mindre skala, t. ex. sektion- eller avdelningsvis då varje avdelning tydligen har sina speciella problem som voro nyttigt att då och då få ventilera. Styresmannen tackade därefter de närvarande för det intresse de visat och uttryckte den förhoppningen att detta möte var början i ett led att komma framåt i vår kamp mot olycksfallen i arbetet.

Ordföranden kamrer Andréns tackade diskussionsdeltagarna för de sakliga inläggen och förklarade mötet avslutat, kl. 23.50.

IJn.

—//—

Österman hade slagit upp ett hål i isen och prövade sin fiskelycka. Han stod barhuvad och då pastorn kom förbi undrade denne, varför Österman inte hade någon huvudbonad.

— Ja, e man fatti, sa e man fatti, förklarade Österman.

Pastorn kände medlidande och vandrade hem efter en gammal krimmermössa, som han överlämnade till Österman.

Dagen därpå fann pastorn Österman åter stående utan huvudbonad och uttryckte givetvis sin förvåning däröver.

Jo, si kära pastorn, det hände ett beklagligt miss-tag i går kväll, när jag gick em. Hengström ropade in mej på en kask, hä si det örde inte ja för mössans skull.

CVA I NÄRBILD

"Do All", amerikansk maskin med precision och snabbhet

Bergtrollets artikelserie "CVA i närbild", som vill ge glimtar från vår verksamhet inom CVA, presenterar maskinen DO ALL.

Klockan är några minuter över sju, när jag med raska steg går genom Radio, där Olinder visslar en trudelutt och Margaretha plockar in sina kort, förbi Motor, där Frits Eriksson på trucken redan hunnit bli svart av olja, och med ännu raskare steg förbi Plåtverkstaden, där Raattamaa med ett brett grin ser mig segla förbi med fingrarna djupt in i öronen. Allan Karlsson i Ritarkivet morsar gemytligt och så är jag framme vid avd. 110, som är mitt mål. Arbetstillivets starka rytm har piggat upp livsandarna och jag känner ett begär efter att få ta ett verktyg i händerna och uträtta något. Men jag nöjer mig med att plocka upp en penna ur en ficka och ett block ur en annan. Sedan söker jag upp 506 Andersson.

— Hej!

— Hej!

— Har inte du, Andersson, något jobb på DO ALL?

— Jovisst, jag har en bit, som ska sägas.

— Då hänger jag med.

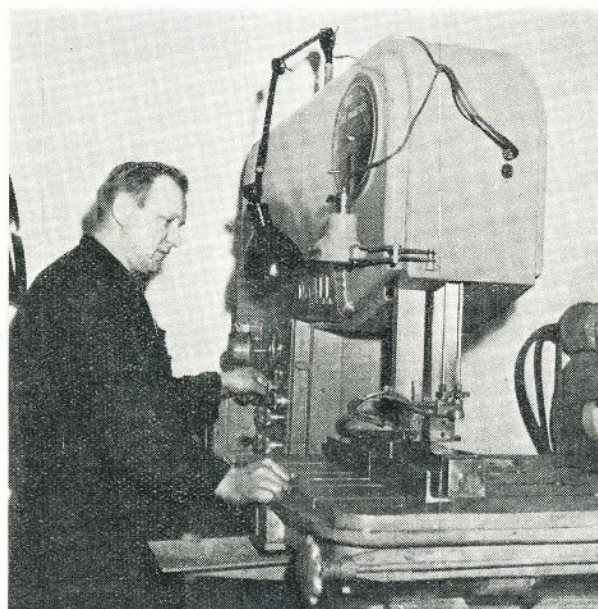
— Inte mej mitt emot!

Andersson tar sin "bit", en fyrkant i järn c:a 10×10 cm., under armen och så knallar vi bort till underverket "DO ALL", en amerikansk skapelse, vars namn (översatt "Gör allt") kan tyckas vara en övedrift, men som man utan vidare accepterar, när man sett den i arbete.

— Innan jag börjar jobbet, ska jag ge en liten snabborientering kring maskinen, så att du vet, vad som händer, när sågbladet rusar igenom arbetsstycket, säger Andersson och torkar bort en liten oljefläck från den välputsade maskinen.

— Den som har vana vid maskinen, kan uppnå en noggrannhet på några få tusendels tum.

Valet av sågblad är viktigt. Fin tandning och hög hastighet ger god ytfinhet. Ju tjockare material man arbetar i desto grövre sågblad kör man med. "Klibbigt" material fördrar grov delning. Allt material kan sägas och på maskinens baksida finns praktiskt taget allt material, som användes inom industrien, angivet i periferien på en cirkelrund skiva. Man vrider in sektorn med det material, som man skall använda, och får då angivet sågbladstyp och lämplig hastighet. Man ser att trä, wellpapp, grafit, asbest, steatit, mässing, bly, aluminium sägas med "Buttress"-blad. Ett Do-All Standard-blad precisionssägar i ett hundratal materialslag från det hårdaste stål till den tjockaste pansarplåt. Väljarskivan är en god hjälp, men erfarenheten att säga i olika material väger tyngst. Friktionssägning, då bladet formligen flyter genom godset, åstad-

Andersson i arbete vid Do All. Manövrerrattarna ligger väl samlade på vänster hand.

kommes genom stor hastighet på bladet. Godsets tjocklek får då inte vara över 12 mm.

Hastigheten på bladet kan varieras inom vida gränser, från 40 till 10.000 fot per minut.

En kombinerad dim-kylvätskeanordning ger möjlighet till effektiv kylning av bladet. Ett munstycke sprutar kylvätska och ett annat luft. Ökning av luften ger en fin dimma. Dimkylningen gör, att man kan öka skärhastigheten med 40 %.

Genom filning och bandpolering kan man ge arbetsstycket en önskvärd finish. För filning använder man ett fjäderstälband, monterat med tre filsegment. Bandpoleringen utföres med smärgelduksband.

Konturmatning kallas en anordning, som medger automatisk vridning vid skärning av konturer. En handhjulskontroll ger möjlighet att skära ut praktiskt taget vilken form som helst. En anordning finns också för skärning av cirklar, såväl inre som yttre, med diametrar från 65 till 750 mm. En justerbar arm ställer in önskad radie och så är det bara att säga.

Matarbordet har en hel del finesser. Det är monterat på en vagg, som tillåter tippning 10° till vänster och 45° till höger. På en graderad skala avläses bordets lutning. Tippning, liksom all annan manövrering, sker hydrauliskt. Vid sågning matas hela bordet fram.

Andersson funderar några ögonblick. Har han möjligen hoppat över något av vikt. Nej, tydligen inte. Han gör fast arbetsstycket på matarbordet, känner

SKYDDSSINGENGÖREN

Något om olycksfallen under år 1952

Den statistik, som nu föreligger visar att vi ökat till 7,3 olycksfall pr 100 årsarbetare mot 6,3 för år 1951. Det är första gången i CVA historia som vi fått en höjning av olycksfallskurvan från att tidigare under åren kunnat noterat en stadig nedgång.

Vad ligger bakom detta tråkiga faktum. Jo, tittar man litet närmare på statistikunderlaget finner man bl. a. att en enda avdelning, 122, har drabbats av ej mindre än 17 olycksfall av vilka 3 inträffat på väg till eller från arbetet. En enkel uppställning av olycksfallens fördelning på de mest utsatta avdelningarna får följande utseende:

Avd.	Antal olycksfall	Förlorade arbetsdagar
Nitarverkstaden	122	17 (3) 145,5
Motorsektionen	200	8 (1) 69,2
Plåtslagarna	120	6 44,4
Underhållsavdeln.	370	5 56,0

Siffran inom parentes = olycksfall på väg till eller från arbetsstället.

Totalt har olycksfallen medfört en förlust av ej mindre än 874,5 arbetsdagar eller 6,996,0 arbetstimmar vilket är detsamma som att 2,9 man ett helt år varit frånvarande på grund av olycksfall i arbete.

Vad är då orsaken till dessa många olycksfall? Svaret fås till stor del ur statistiken. Av samtliga olycksfall har ej mindre än 55,2 % kunnat hänföras till den skadade själv där 43,1 % berott på bristande ordning, omtanke eller försiktighet. Övriga fall fördelar sig på olika orsaker med bl. a. 29,3 % på omständigheter som ej kunnat förutses eller ej kunnat fastställas.

Skadorna har med några få undantag varit av lindrig natur. Fingerskador leder med 36,2 % närmast följd av hand- och handledsskador med 15,5 %. Ögonskadorna äro trots minskningen i antal ändock av den storleksordningen att man här ej bör underlåta att nämna den. 8,6 % utgör en alldeles för stor del, isyn-

med ett finger på bladet, en vridning på en ratt och bladet sträckes en aning. Ett grepp om en annan ratt och armen som för bladet, sänkes till lagom höjd över arbetsstycket. Med en växelspak startas maskinen och Andersson avvaktar att hastighetsmätaren visar rätt fart på bladet. Arbetsstycket matas fram mot sågbladet, som snabbt äter sig igenom stålgodset. Plötsligt stannar maskinen, snabbt men mjukt. Sågbladet har gått av och vid sådana händelser stannar maskinen automatiskt.

Undersökningen visade, att det var en spricka i bladet, som förorsakade stoppet. Ett nytt blad fixas snabbt till. Ur en rulle drager Andersson ut en lämplig längd sågblad, mäter och bryter av. Ändarna kapas jämna i en klippapparat på Do All's framsida och bladet placeras i en svetsmaskin, som också är placerad i bekvämt läge på maskinens framsida. Andersson sätter en tumme på en kontakt och ett praktfullt fyrverkeri

nerhet som dessa skador till största delen har kunnat undvikas.

Denna epistel avser ej att vara en kritik på vad som hänt och varför det hänt, utan är rätt och slätt ett litet axplock ur statistiken, serverat så att den som har intresse för dylikt skall få ett begrepp om det hela.

Att så här tidigt sia om 1953 torde vara vanskligt, ehuru tendensen de första två månaderna gav hopp om att olycksfallen vid CVA var på nedgång.

Jämfört med 1952 ser ställningen i skrivande stund ut så här.

	1952	1953
Januari	4	1
Februari	11 (3)	4 (2)
T. o. m. 20 mars	2	5

Som synes en markant nedgång. Detta bör för var och en vara den sporre till nya krafter i allas vår strävan att undvika yrkesskador.

När vi nu går emot en ny sommar hoppas vi inte bara på vackrare väder utan även på att vi alla friska och krya kan få njuta härav. Här kan vi alla hjälpa till genom att iaktta all den försiktighet och visa all den hänsyn mot andra som den alltmer ökade motor- och cykeltrafiken kräver.

Kom alltid ihåg att trafikolyckorna trots varningar och propaganda ändock skördar de flesta offren. En skrämmande stor del av dessa utgöres av ynglingar på motorcykel som alltför ofta får betala ett högt pris för nöjet att med en massa hästkrafter mellan knäna rusa fram på gator och vägar, utan att visa tillbörlig hänsyn till sin omgivning. Låt oss inför den stundande sommartrafiken komma överens om att var och en på sitt fortskaffningsmedel gör allt för att skydda sig själv och andra. Kan vi hålla detta kan vi också tillönska varandra en Glad och Angenäms Påsk.

Lhl.

av gnistrande stjärnor lyser för ett ögonblick upp omgivningen. Bladet är skarvat genom stumsvetsning. Bladet glödgas försiktigt, innan det tages ur, därigenom återställes stålet i svetsen till samma hårdhet, som bladet i övrigt. Svetsen putsas därefter på den lilla smärgelskivan, som man också hittar på Do All's framsida.

Andersson matar in bladet över de två stora drivhjulerna och så är det klart för sågning, sedan fingret först fått övertyga sig om att bladet är sträckt perfekt.

— Se här, säger Andersson, och visar upp det tude-lade arbetsstycket, ytan är jämn, som om den skurits med kniv.

Även lekmannen kan se att resultatet är gott och han tackar för god lektion och försvinner till sitt normala jobb.

Old Jim.

Jag arbetade i Ryssland

Av Carl-Hugo Dahlström

Bergtrollets CFA-medarbetare, Carl-Hugo Dahlström, tillbringade åren 1930—1931 i Ryssland, där han verkade som instruktör och arbetsledare vid ASEA:s nyuppförda fabrik för elektriska motorer och apparater. Fabriken, som av expertisen betecknades som Nord-Europas modernaste, såldes sedermera till ryssarna. Vid sin hemkomst berättade Dahlström inför en trängre krets om sin resa och en del upplevelser under vistelsen i Ryssland. Det manus, som låg till grund för föredraget, återges i sitt ursprungliga skick och det kan därför vara nödvändigt att påpeka, att de förhållanden, som skildras, ligger över 20 år tillbaka i tiden.

Betraktar man världskartan eller en karta över gamla världens jordhalva, erfar man ovillkorligen en överväldigande känsla av häpnad över den oerhörda yta av jorden, som det ryska riket omfattar. Hela östra Europa, mer än halva kontinenten och mer än en tredjedel av Asien, jordens största världsdel, tillhör Ryssland. Arealen omfattar 22.556.520 kvkm. eller 50 ggr Sveriges storlek. Omkring 170 miljoner människor leva och bo inom detta område. En stor del av detta omätliga rike är dock obebott, beroende på de i vissa trakter ogynnsamma klimat- och jordförhållandena. I Centralasien bo 2,8 invånare per kvkm. och i Sibirien endast 0,7 invånare per kvkm. Denna ringa befolkningstäthet bildar en stark motsats mot de tätt befolkade västeuropeiska länderna.

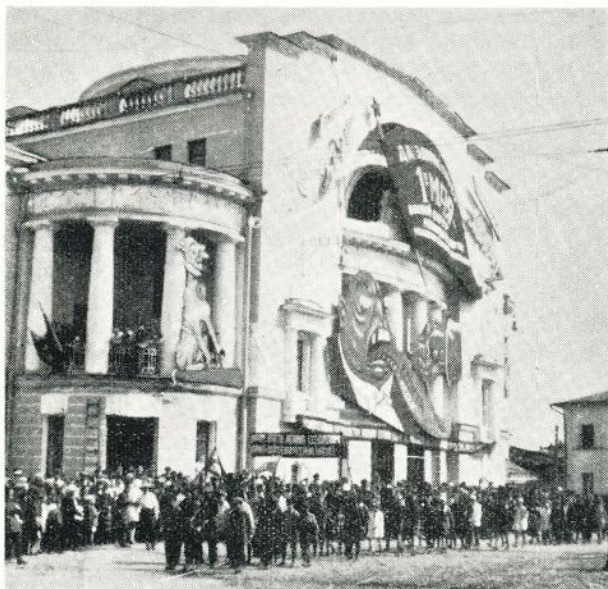
Det egentliga Ryssland eller det Ryssland där de förnämsta tillgångarna på rikedomar och människor förefinnas, består endast till en del av Rysslands europeiska område, eller ungefär hälften av området hitom Ural, i norr och öster begränsat av Volgas lopp, i söder avbrutet av stäpperna å Svarta havets kuster, medan

den i väster sträcker sig till Rumäniens, Bukovinas och Galiziens gränser och i nordväst när Östersjöprovinserna och Finland. Den övriga delen eller $\frac{3}{8}$ av hela området har ännu icke givit staten den tillväxt och styrka, som landets storlek borde kunna giva. Ansenliga delar av Rysslands södra provinser skulle sålunda kunna livnära ett mycket större antal invånare och om också västern och centrum tycks väl befolkade, skulle dock en mycket tätare folkmängd kunna existera vid högre kultur och förvaltning. I detta avseende kan Ryssland icke jämföras med Europas övriga länder, och vad beträffar politik, personlig och religiös frihet, folkbildning etc., står det stora riket i öster långt efter de västliga staterna trots att mycket gjorts för att förbättra vissa av dessa förhållanden under det senaste årtiondet.

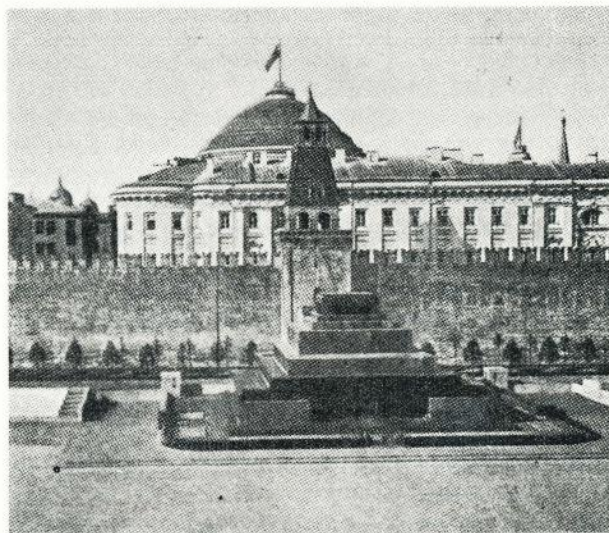
Ur geografisk synpunkt bildar Ryssland en sällsam motsats mot det övriga Europa. I stället för det västeuropeiska havsklimatet finna vi i Ryssland helt och hållet kontinentala motsatser. På sommaren nästan tropiska värme följer vinterns arktiska kyla. Mot slätterns enformighet svarar också karaktären av dess vegetation och djurliv. På den höga nordens tundra följer ett brett skogsbälte, som i sydost och söder avlöses av den bördiga svarta jorden och som i sin tur avlöses av den om tundra påminnande stäppen kring Kaspiska havet.

Behärskar man ryska språket kan man resa genom Rysslands vidsträckta område från Vita havet i norr till Svarta havet i söder, från Ural och långt in i Sibirien i öster och bli' bra förstädd trots att det finnes över 100 olika folkslag inom landets gränser.

Ukraina bebos av lillryssar, tatarer och kirgiser. Storryssen bor vid Volga och dess bifloder och därifrån skall jag nu lämna några intryck och upplevelser från min vistelse där.

1 maj demonstration i Jaroslavl.

Semesterhem för arbetare.

När man skall företaga en dylik resa och vistas i landet en längre tid uppkommer frågan om vad och hur mycket bagage man skall medföra. Genom de svenskar, som tidigare befarat Ryssland, kunde dock upplysningar erhållas, vilket för oss debutanter voro särskilt värdefulla. För min egen del medförde jag bl. a. 5 kg. hårt bröd, 10 kg. vetemjöl, kryddor, socker, kaffe, kakao och 2 kg. smör, som förresten var härsket vid framkomsten, men ej värre än att det gick åt den första tiden. Kläder, skor och övrig ekipering måste medföras, så att man säkert klarade sig minst ett år. Till en av koffertarna anskaffade jag dels ett hängläs och dels ett grovt rep, vilka vid framkomsten voro helt borta, och innehållet i en sorglig röra, men man skulle få vänja sig vid värre saker än så.

Resan gick från Stockholm med båt till Helsingfors och därifrån med tåg förbi Terijoki på Karelska näset, där stora strider mellan ryssar och finnar utkämpats under vinterkriget, för att så småningom nå fram till den ryska gränsstationen Bjelostrov.

Tåget utrymmes, beväpnad personal tillser, att allt handbagage medföres och så får man gå in i stationsbyggnaden för att få förtullat. När den saken var klar, skola passen skrivas på av en annan sektion och sedan blir en person åt gangen införd i ett rum där två män sitta vid ett bord och förhöra sig om vad man skall företaga sig i Ryssland, om man kan ryska språket och om man har några pengar m. fl. andra indiskreta frågor. När hela proceduren är överstökad, vilket kan taga nog så lång tid i anspråk, är man glad att som jag ha sluppit rätt så lindrigt undan. Här får man nu för första gången på rysk jord lära sig, vad många förut konstaterat, bristen å bestämda tider evad det gäller avgångstider för tågen. Men allt har ju en övergång, så även här. När allt var klart, jag hade ändå inte fått med mina koffertar, gick tåget c:a två timmar försenat. Efter en c:a två timmars enformig resa är man så i Leningrad eller S:t Petersburg som staden förut hette.

Det första man lägger märke till är den olikhet i klädesdräkt, som skiljer oss från ryssarna i allmänhet. Männerna såväl som kvinnorna bära valinki eller stövlar av filt. Mycket varma men olämpliga vid regn och slask. Byxorna äro instoppade i stövlarna och så bära de förstas den ryska blusen, i allmänhet rikt broderad. Kvinnorna ha merendels schaletts som huvudbonad, men f. ö. varierar dräkten på många sätt där liksom här.

Det andra man känner, det ligger nämligen i luften, är den egenartade lukten. Den hade vi förresten redan tidigare fått stifta bekantskap med. Den var ej behaglig, men man måste ju vänja sig vid lite' av varje här i livet. Lukten kan i varje fall ej beskrivas, den måste kännas.

Den tredje upplevelsen sker när man stiger ner på stationen, och det är en syn, som man har svårt för att glömma, om man jämför med våra förhållanden. Vart man går, vart man vänder sig ligger det precis som trasbylten slängda på golv, bord, stolar och övrig inredning. Men råkar man trampa lite' vårdslöst på ett dylikt bylte, så kan man få höra en äkta rysk mustig svordom. Det är människor, som ligga och vänta på tåg. Avgångstiderna äro alla gånger ej så

Hemlösa Moskva-barn i samspråk med en svensk.

exakta och ryssen har talamod, mer än de flesta. Denna syn möter man på alla stationer i Ryssland.

Leningrad är en mycket vacker stad, med många vackra byggnader. Däribland kan nämnas Vinterpalatset, tsarernas palats, byggt av Peter den store, Erimitaget, ett av världens märkligaste museer. Det inrymmer ett ytterst värdefullt tavelgalleri med bl. a. den förnämsta existerande Rembrandtsamlingen. Betydande silver-, möbel- och keramiksamlingar finnas där. Marmorpalatset, byggt av Katarina II. Marsfältet, numera Revolutionsoffrens palats. Ryska museet, som omfattar rysk målad konst från äldsta tider till våra dagar. Dessutom märkes bl. a. den stillösa Minneskyrkan över Alexander II, den Kasanska katedralen och den största av Leningrads kyrkor Isakskatedralen. Peter-Paulsfästningen är tsarernas och tsarevnornas begravningsplats. Gatorna äro breda och rätlinjiga. Världsberömd är ju Nevski Prospekt.

Avresan från Leningrad till Jaroslavl, till vilken stad vi voro destinerade, går antingen över Moskva eller över Volodga. Att resa med tåg i Ryssland hör ej till de angenämare nöjena, snarare tvärtom. Vagnarna äro där ej uppdelade i klasser, utan de äro av två slag, hård och mjuk vagn. Vi svenskar skulle kunna benämna desamma 3:dje och 4:de klass efter våra förhållanden. I ett tågsätt brukade det finnas en eller ett par mjuka vagnar, resten voro hårda, så konkurrensen var synnerligen hård om platserna. Den mjuka vagnen i vilken vi åkte var avdelad i små bås om fyra bäddar. I varje bås är det två över- och två under-sängar. Sängkläder utom filt får man ha med sig själv, om man vill ligga som en vanlig människa. Man får ta' i betraktande, att avstånden äro stora i Ryssland, så man kan faktiskt få bo på tåget i en hel vecka, om man skall åka genom Sibirien t. ex. Dessutom har man den möjligheten i den mjuka vagnen, att man kan läsa om sig på natten och det är av den största betydelse. I annat fall är det ej så säkert, att man har varken skor eller andra ägodelar kvar, när man vaknar på morgonen. När man sedan kryper ned under sin filt och skall sova, börjar nattens vedermödor. För min egen del sov jag som en stock hela natten, fast nog tyckte jag det verkade lite' konstigt, när jag vaknade på morgonen och pyjamasen hade blivit fläckig här

(Fortsättn. å sid. 15)

Sol över Sparbanksgården.

Sommarfägring vid Strandvägen.

Prat om påskmat

av KARIN BOLIN

Påskan är en högtid då även husmödrarna kan få vila. Hemmet är värsludat och pyntat med några få saker, björkris med målade äggskal och fjädrar, några kycklingar, som barnen själva gjort, kanske en eller annan klatschig hemslöjdssak, så städningen blir lätt. Ingen gran som barrar och inga mängder av droppande ljus, som under julen. Maten är alltid det stora problemet vid helgerna, men den har den förtänksamma husmodern förberett. De flesta har väl redan tänkt ut på sedeln för påskan, men här är i alla fall ett förslag.

Långfredagen

Sparris- eller champinjonsoppa

Fiskaladåb, skarpsås

Rabarberpaj

Påskafton

Smörgåsbord med småvarmt

Ägg

Kaffe

Påskdagen

Rulad på lamm- eller kalvbringa

Påsktårta

Annandag påsk

Kokt höns

Färsk frukt eller fruktsallad

Fredagens fiskaladåb står färdig i skafferiet, likaså pajdegen. Om vi vill ha litet extra besvär med soppan, är hönset för måndagen redan kokat, så att litet av buljongen kan användas. Men det går lika bra med någon av de färdiga soppor, som finns i handeln, om vi nu alls vill ha någon.

På lördagen tar vi fram alla våra små älsklingsrätter: den inlagda sillen, våra finaste små köttbullar, en omelett, sallad, ja allt det vi tycker oss ha råd och lust med.

Eringan till påskdagens middag har affären redan tagit bort benen i och vi fyller den med persiljesmör. Påsktårten kan vi göra själva av sockerkaka, sylt och grädde och så sätter vi på några små marsipankycklingar och ägg. Färgar vi grädden svagt grön, så blir det kanske piffigt, men många föredrar nog grädden vit och luftig.

Så är det till slut annandagen. Där har vi bara att värma upp köttet i buljongen och göra en god sås, gärna med litet curry i. Grönsaker använder vi förstasås både här och till de övriga måltiderna, så långt kassan räcker.

Våra amatör-fotografer**ERIK PERSSON**

Bergtrollets pålitliga och inte minst påpassliga fotografiska medarbetare, Erik Persson, har gjort sig väl förtjänt av en närmare presentation i såväl bild som ord.

Det är bäst att först som sist tala om det. Persson är värmlänning. Det förklarar så mycket, som annars skulle kräva långa utläggningar. T. ex. motivvalet. Det förhärskande är stämningbilderna, det leende, varma landskapet. Han är naturalisten ut i fingerspetsarna! De nymodiga bildidéerna, med fränknut osynligt stämplat i bildytan, tilltalar inte Persson.

Men i en genre blixtrar Erik Persson till i dubbel bemärkelse. Reportagebilden. Är det kanske fru Karins hälsomör, som smittat av sig? Nog av, där det händer något och det händer att Persson är med som fotograf, där händer det sällan eller rättare sagt aldrig, att inte händelsen "fastnar på plåten".

Så till sist en liten varning. Är du rädd för att bli avundsjuk, så undvik att granska Perssons fotoutrustning. Titta inte på hans Rolleiflex och kliv för all del inte ned i hans mörkrum, där t. o. m. yrkesfotografen skulle känna sig väl hemmastadd med bl. a. förstöringsapparat med automatisk skärpeinställning, elektrisk torkpress och fotopapper i god sortering, detaljer som endast till en del medverkar till den höga bildkvalité, som Persson håller på sitt fotoarbete. Fotografiskt kunnande är däri största andelen.

Wim.

Ungkarlen (-kvinnan) vill vanligtvis inte ha så mycket besvär, men byt då adåben mot kokt gös eller gädda med skirat smör och ruladen mot kalvkotletter. Men är det gäster på påskdagen, så stuva eller värm litet sparris (minsta burken) och lägg på kotletterna och så — som pricken över i — ett par tre räkor på varje kotlett. Då blir det fest!

Vi får inte glömma, att matbordet skall ha några små påskprydnader. Vår för inte låta ungarna få roa sig med att göra dessa, medan vi stökar med maten? Då blir alla parter nöjda. Litet lera (för en 50-öring blir det mycket i färghandeln) tunn mässingsplåt till vingar och näbb och vattenfärger blir de sötaste små kycklingar. De håller i flera

(Fortsättn. å sid. 12)

Pittoresk hörna på Margarinbolagets kontorsgård.

En minnesvärd händelse har fångats i bild: Thure Johansson löper ut från idrottsplatsen i Arboga med olympiafacklan.

EN TANKESTÄLLARE

Ordförandeskifte har timat inom FCTF. Henry Jersby har efter mångårigt ledarskap lämnat klubban till Birger Ahlin. Bergtrollet har vänt sig till dem båda för att höra, vad som ligger dem om hjärtat. Det kan vara av intresse för läsaren att veta, att de båda är helt ovetande om varandras artiklar.

Henry Jersby.

Jo, visst är det sant, att tjänstemännen inte kunnat hävda sig på samma sätt i det politiska och ekonomiska livet, som arbetarna. Orsakerna härtill är flera, men av större betydelse måste det faktum vara, att arbetarnas organisationer framtvings ur en så gott som ohållbar social situation i ett tidigt skede. Detta försprång har väl i viss mån knappast in, men strukturen i arbetarnas

fackliga organisationer är av naturliga skäl sådan, att slagkraften efter nutida bedömningsgrunder måste bli större, än tjänstemannaorganisationerna.

Tjänstemännen var under och efter själva industrialismens genombrott i vårt land bättre tryggnade i sina anställningar och hade i många fall en mer eller mindre stark beroendeställning gent emot företaget. Tanken på att organisera sig var därför avskräckande för många, isynnerhet som det på den tiden, och även långt senare, också inom vissa läger ansågs som mer eller mindre associalt att bilda fackföreningar.

Nå, tiderna förändras, tack och lov! Men mänskligheten är sig nog ganska lika, om än modet växlar från år till år. Ty även år 1953 finns det många tjänstemän, som tror och tycker och t. o. m. vet, att tjänstemannaorganisationerna inte har något existensberättigande. Om man vill vara elak, skulle en sådan attityd kunna tolkas så, att dessa tjänstemän nu fått det så bra, att några ytterligare ekonomiska och sociala framsteg inte är önskvärda. Tyvärr är det inte så, utan denna negativa inställning spåras mestadels hos dem, som stå lägst på löneskalan och som borde ha den största anledningen att sluta upp kring sin organisation, ge den ekonomiskt och propagandistiskt stöd samt nya och stimulerande impulser.

Många, som diskuterar tjänstemännens möjligheter att hävda sig i rent fackliga spörsmål, bortser allt för ofta ifrån att först under det senaste decenniet har möjligheterna att uppta direkta förhandlingar med motparten uppstått. Detta gäller framförallt Staten. Att denna rätt inte är laglig är visserligen sant, men å andra sidan pekar problemet på sin lösning just genom lagstiftning och säkert är, att den nu föreliggande utredningen om stats- och kommunaltjänstemännens förhandlingsrätt skall resultera i ett erkännande av denna rätt.

De förhandlingar, som förts de senaste åren mellan Staten och TCO bl. a., har alltid resulterat i en upp-

görelse som inneburit fördelar för tjänstemännen. Hur stora dessa varit och om möjligheterna att få ut mera ur dessa förhandlingar kommer väl alltid att råda olika meningar om. Ett är dock säkert, nämligen att de bästa krafter som TCO och ditt eget förbund haft att förfoga över skjutits fram för att ernå bästa möjliga resultat. Om resultatet inte blivit vad Du tänkt, så kan du vara förvissad om att knappast någon eller några andra skulle ha lyckats bättre. Det är inte enbart dig eller din kategori ett förbund har att ta hänsyn till i förhandlingar av olika slag. Nej, det är ett otal faktorer som spelas ut i dessa sammanhang och det gäller då att väga dessa mot varandra. Ena gången väger det till din nackdel och nästa gång kanske till din fördel. Om Du inte är fullt införstådd med dessa spelregler eller vill erkänna dem som något nödvändigt ont, ja, då hör Du säkert till en av dem som kommer att gå missnöjd hela livet igenom.

Innan du dömer din organisation och dem som står i spetsen, betänk att det finns motstånd. Tänk på, att vi dikterar inga villkor, utan de resultat som uppnåtts har kommit efter segslitna och många gånger nervpåfrestande förhandlingar med en stark motpart.

Tänk också på att inte döda intresset och initiativet genom att i tid och otid kverulera över din organisation och dess ledning. Den behöver i stället allt stöd Du kan ge.

H. J—y.

För det arbetsår som nu ligger framför FCTF avd. 107 finnes givetvis många önskemål. Några av dessa vill jag i koncentrat nämna här nedan:

Då medlemsantalet inom avdelningen ständigt visat en stigande kurva är det givet att behovet av en expeditionlokal mer och mer gör sig gällande. En sådan lokal har länge varit ett önskemål och skulle givetvis rationalisera arbetet inom styrelsen till medlemmarnas bästa.

Vad gäller det rent fackliga arbetet inriktas detta f. n. på den nu pågående tredje etappen av tjänsteförteckningsrevisionen. Alla medlemmarna kommer av naturliga skäl inte att bli nöjda med det förhandlingsresultat som ernås. Det är väl så vid alla förhandlingar av sådan räckvidd att det inte går att vinna allt, utan det måste bli en kompromiss.

Det är min förhoppning att envar har förståelse härför och är förvissad om att allt vad som kan göras även göres för varje enskild medlem.

Ett ytterligare önskemål från min sida är att arbetsledarnas organisationshemvist kommer att lösas inom den närmaste tiden. De nuvarande förhållandena med arbetsledarna uppdelade på två organisationer är inte ägnat att effektivisera det fackliga arbetet. Jag är övertygad om att arbetsledarna har samma uppfattning och att de själva kommer att medverka till att facklig enhet skapas.

Till slut vill jag uttala en förhoppning om att samarbetet med FCPF:s avdelning skall kunna utbyggas och våra gemensamma frågor på så sätt få en lösning som kommer samtliga anställda till fromma.

Arboga den 24—3—53.

Birger Ahlin.

SÄKERHETSHEFEN

Sabotagerisken

I detta nummer tillåter vi oss saxa några brottstycken ur "Verkstäderna" nr 5 för 1952, där tidskriften under rubriken *Sabotagerisken* kommer med en del värdefulla synpunkter.

Vi citerar:

"Den nionde april för 12 år sedan minnas vi alla. Danmark och Norge tvingades på några timmar att underkasta sig en diktatorsstyrd erövrarmakt. Det är visserligen sant, att tillräckliga resurser saknades för militärt motstånd på längre sikt, men 'inmarschen' gick lättare än väntat tack vare hjälpen från femtekolonnarna-förrädarna".

"För försvaret av vårt land spelar verkstadsindustrin en framträdande roll. Den tillverkar ej endast vapen och ammunition, stridsvagnar, flygplan och krigsfartyg. Våra verkstäder framställa också maskiner för utbyggnad av vattenfallen. De bygga fartyg, järnvägsvagnar och lastbilar, på vilka livsviktiga varor transporteras till och inom landet. Lamslös verkstadsindustrin på viktiga punkter, räkar hela samhällsmaskineriet i olag. Man kan därför vara säker på att verkstadsindustrin ej har lämnats utanför spionernas och femtekolonnarnas närgångna intresse. Sabotage är dessa herrars främsta vapen.

Vilka åtgärder skola då vidtagas för att omintetgöra de anslag, som förberedas? Är det ej säkerhetstjänstens sak att hålla reda på spioner och sabotörer? Självfallet äro myndigheterna icke överksamma, men det ankommer även på varje företagsledare att i samverkan med sina tjänstemän och arbetare hjälpa till efter bästa förmåga. Vår egen vaksamhet måste skärpas för att hindra och försvåra de främmande agenternas och deras medhjälparens arbete".

Efter att ha framhållit hur viktigt det är att sätta pålitligt folk på viktiga platser fortsätter Verkstäderna:

"Det är emellertid inte nog med att ha pålitligt folk på nyckelposter i våra verkstäder. Agenterna kunna erhålla viktiga uppgifter på annat sätt än direkt av sina medhjälpare på arbetsplatserna. Efter vapenstillståndet fann man i de tyska krigsarkiven flera tjocka instruktionsböcker för krigsåtgärder mot våra viktigaste industrier, innehållande detaljrika redogörelser och bilder hämtade bl. a. ur festskrifter och reklam-broschyrer. Naturligtvis behöva vi inte därför upphöra att begagna oss av reklam-broschyrer som ett led i konkurrensen på världsmarknaden eller att celebrera våra jubiléer med festskrifter, men vi måste se till att sådana trycksaker inte innehålla 'bitar', som fattas i spionens puzzle, eller som kunna utnyttjas till sabotageobjekt.

En spion kan uppträda i många olika skepnader. Han kan utge sig för en handelsresande som vill demonstrera en apparat ute i verkstaden, eller en representant för en statlig myndighet, som begär betydelsefulla uppgifter om anläggningen".

Sedan författaren dragit en lans för legitimation och tekniska skyddsåtgärder gör han ett citat ur en instruktion för kommunistiska fartygssabotage, påträffad i ett engelskt fartyg. Instruktionen ger många 'goda' råd till den blivande sabotören. Bl. a. framhålles, att "Instruktioner i 'Bok nr 10' måste följas och inga försök till improvisation få göras". Författaren drar härvid den slutsatsen, att man kan gissa, att en bok med annat nummer innehåller instruktioner om sabotage på verkstäder, och fortsätter:

"Spioner, sabotörer och femtekolonnare arbeta hänsynslöst och sky inga medel för att nå sitt mål. Metoderna växla från fall till fall och man får därför vara beredd på att även de bästa skyddsåtgärder förr eller senare möta nya förut okända angreppsresultat, som kunna nås med sabotage. Ofta kunna väl planlagda och skickligt utförda sabotage leda till mera svårreparabla skador än direkta krigshandlingar med avsevärda insatser av personal och material. I januari 1943 utfördes ett brittiskt flyganfall mot en ur krigsindustriell synpunkt betydelsefull dansk verkstad. Omkring 7 ton bomber fälldes och skadorna voro betydande, men målet, kraftcentralen, förblev oskadat. Någon tid senare lyckades en sabotörgrupp på 3 personer med 75 kg. trotyl sätta kraftcentralen ur funktion för lång tid. Det behövs ingen kalkyl för att konstatera hur små kostnaderna voro för sabotagehandlingen i jämförelse med den direkta krigshandlingen. Bristande vaksamhet var orsaken till att sabotaget lyckades".

Författaren avslutar sin artikel med följande tänkvärda ord:

"Även om den internationella situationen varken är särskilt fridfull eller fredlig, få vi dock icke förfalla till spionhysteri, sabotagepsykos, eller sjuklig misstänksamhet mot medmänniskor. Vi veta emellertid — och det har bekräftats av de senast avslöjade spionhistorierna — att inom landets gränser finns en med främmande makt samarbetande femtekolonn, som hänsynslöst arbetar på att krossa vår materiella och andliga motståndskraft. Detta hot mot vårt oberoende måste mötas med ökad vaksamhet och ansvarskänsla i samverkan mellan alla demokratiska krafter i samhället".

—//—

Språksvårigheter på CFA.

Fran CFA instrumentplanering ringde man en dag ned i förrådet och frågade efter ett instrument till SK 16, som ju har både fram- och baksits.

Förrådskillen fick tag på instrumentet och läste beteckningen AN så och så.

— Men, fortsatte han, det står något mera på kontrollkortet. B-a-k, jaha, bejk. Ja, jag är inge vidare på engelska, sen står det s-i-t-s.

— Baksits, grymtade rösten från planeringen förnöjt.

— Visst tusan, blev svaret från förrådet.

Företagsnämnderna

Företagsnämnden vid CFA.

Tisdagen den 17 mars avhöll CFA företagsnämnd sitt första sammanträde för året. Ordföranden lämnade en information om den tänkta omorganisationen vid CFA och nämnde bl. a. om överflyttningen till CFA av MV/R, vilken har varit planerad i FF och likaså kommer en viss del av upphandlingsärendena i huvudsak den utländska reservdelsanskaffningen, som tidigare handhäfts av anskaffningsbyrån i FF att överföras till CFA, på så sätt skulle det innebära en mera rationell tingens ordning. Vidare meddelades att det planerats för en utbyggnad av CFA administrationsbyggnad i samband med den tänkta omorganisationen.

Nämnden behandlade också frågan om aktivisering av företagsnämndsverksamheten, varvid överenskomms att nämndens ledamöter i syfte att bibringas större insikter i nämndverksamheten, påbörja brevkursen "Aktiva Företagsnämnder", vilken erhållits från Försvarets Centrala Företagsnämnd.

Brev 1 av kursen skulle särskilt studeras varefter frågorna till brevet skulle diskuteras på nästa sammanträde.

Fredagen den 6 mars hade nämndens ledamöter med suppleanter gemensamt med CVA:s företagsnämnd tillfälle att se filmen "Vad kostar de" även den ett led i aktiviseringskampanjen.

Bilden här ovan är tagen vid företagsnämndens sammanträde. Från vänster till höger drifting. I. Key-Aberg, 1. drifting. E. Östlund, förrädsarbetare Herman Andersson, vice ordf., förrädsdir. E. Nyberg, ordf., kon-

torsskrivare N. G. Lindmark, sekr. (val utom nämnden) avsynare Åke Pettersson, förrädsförvaltare A. Nilsson och förrädsarbetare Åke Eriksson. N. G. L.

CVA företagsnämnd.

Vid sammanträde den 17 dec. 1952 överenskomms, att nämndledamöterna och suppleanterna skulle erhålla ett exemplar av brevkursen "Aktiva företagsnämnder". Sedan vederbörande tagit del av kursen, skulle frågan om en eventuellt gemensam studieverksamhet tagas upp.

Ordföranden visade den affisch, som utförts enligt förslag i nämnden om propaganda för sparsamhet med förbrukningsmaterial. Nämnda affisch sattes upp i början av januari månad detta år samtidigt som följande sparsamhetsappell utfärdades genom verkstadsorder:

"Det är en angelägenhet av första ordningen, som berör oss alla, att nedbringa kostnaderna för verkstadsdriften. Kostnadssänkande åtgärder i alla sammanhang, även de obetydligaste, ge stora resultat, om alla medverka i samma riktning".

Följande nya frågor behandlades:

Leverantörmärkning av olika stålsorter.

Förslag från plåtslagaren Helge Gustavsson, angående inställningsanordning på handslipmaskin vid slipning av svetsar på rör.

Lyftanordning vid skärmaskin, avd. 120.

Permanentning av vägar inom CVA område.

Omklädningsrum för motortvättare.

Formerna för försäljning av läskedrycker m. m. under arbetstid.

Information lämnades om arbetsbeläggningen, maskinanskaffningen, ljuddämpningsåtgärder vid motorprovbocken och den påbörjade halkortsmässiga förrädsredovisningen vid CFA.

Nämnden kallades till extra sammanträde den 12 febr. 1953 för information om läget beträffande arbetena i avd. 122.

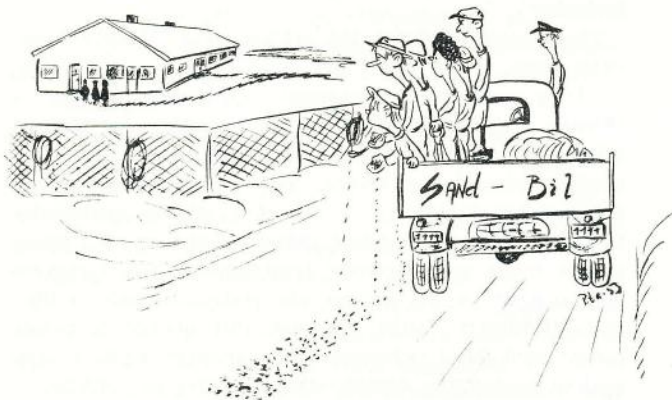
Gratifikation:

Avsynare H. Oskarsson har tillerkänts gratifikation för konstruktion av hjälpverktyg för mätning av gängjärnslinje på stabilisatorer.

Erkännande:

Plåtslagare H. Gustavsson för förslag angående inställningsanordning på handslipmaskin vid slipning av svetsar för rör.

Sekr.

Aldrig tidigare har vägen mellan personalbyggnaden och Mässen sandats med så utomordentlig omsorg, som den dag, då CFA—CVA-damerna skärmbildades. Sex man hade god utsikt från lastbilstaket!

(Fortsättn. från sid. 9)

är, om de får torka ordentligt. Äggskalen i påskriset får ungarna också färga och varför inte låta dem göra små "placeringskort" med påskrim och teckningar. Påskbonader tycker de nog också är roligt att klippa och klistra av gianspapper i glada färger.

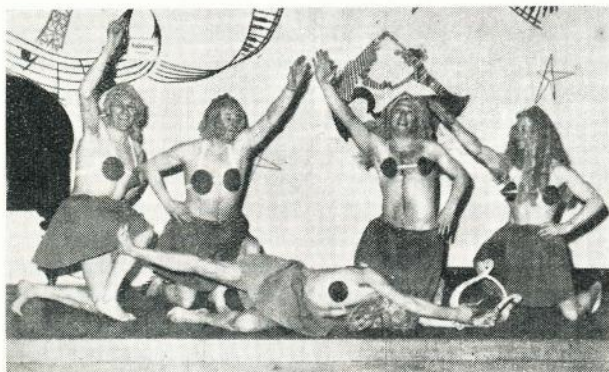
CFA personalträff

Fredagen den 13 mars hade CFA personal samlats till en sammankomst å Folkets Hus rotunda. En så gott som 100-procentig anslutning kunde noteras. Förrådsdirektör E. Nyberg hälsade välkommen och då särskilt kvällens föredragshallare, byrådirektör A. Pernelid, från FF. Verkstadsdirektör S. Bjarnholt, som lovat infinna sig, hade blivit förhindrad närvara. Herr Pernelid höll ett timplågt föredrag beledsagad av skioptikonbilder över hur statens utgifter fördelar sig på de båda olika försvarsgrenarna och då erkannerligen flygvapnets. Underhållstjänsten för flygplanbeståndet och därmed sammanhängande frågor, som ju för CFA del har synnerligen vital betydelse, behandlades ingående. Det intressanta föredraget avtackades med hjärtliga applåder.

Gentlemannagäst: Pernelid överlämnade sin vinst till CFA-damerna.

Därefter följde den lättare delen av programmet, som bestod av en cabaret, hopsatt av "inhemska" förmågor vilka benämnde sig "Centralt Förenade Artister". Det omväxlande programmet, som varade drygt en timma, bestod av sånger och sketcher vilka framfördes av de medverkande med verklig bravur. Många av de närvarande torde ha känt igen sig i de sång- och sketchnummer som framfördes. "Centralt Förenade Artister" hade lagt ner ett mycket gott arbete med att få fram ett gediget program, vilket även livligt

Fagra män, en aning kvinnor lika, svävade fram över tiljorna i yster balett.

Ingen tvekan: här råder trivsel!

uppskattades av de närvarande genom spontana applåder. Vi hälsar dem välkomna åter. De medverkande fick från personalen genom fru S. Holmberg och dir. Nyberg emottaga var sin blombukett för ett lyckat program. En välfylld fruktkorg som utlottades, vanns av herr Pernelid, som med en elegant gest överlämnade vinsten till de i cabaren medverkande damerna, vilket livligt uppskattades. Därefter bjöds på kaffe och dans till kl. var 12, då det var dags att avsluta den första CFA-träffen med hopp om att den kan återupprepas nästa år.

K. H.

—//—

FRAGOR BETR. FÖRSLAG TILL FÖRETAGSNÄMNDEN.

1. Får skriftliga förslag sändas från förslagsgivaren direkt till företagsnämnden, eller måste förslagen sändas dit via avd.-föreståndaren.
2. Om det senare är fallet, har då avd.-föreståndaren rätt, om han så önskar, att mot förslagsgivarens vilja ej vidarebefordra förslagen till företagsnämnden.

Skriftliga förslag bör av förslagsställaren sändas direkt till företagsnämnden. Avdelningsföreståndaren äger naturligtvis ej någon som helst rätt att stoppa förslag till företagsnämnden. Han kan givetvis förkasta ett förslag i den händelse, att han anlitas som sakkunnig av företagsnämnden, men det är ju en helt annan sak.

Red.

En stilla fråga.

- Ska det bli förhandlingar i dag?
- Vet inte, hur så?
- Jo, Balk-Johan hade geväret med sig i dag!

Det är bättre att komma med en ursäkt än en förklaring — och det går fortare.

Att kunna se sig själv som andra ser en skulle inte tjäna något till — man skulle ändå inte tro det.

Det finns två sätt att hankas med skvaller om andra människor och båda är utmärkta. Det ena är att inte lyssna, det andra att inte föra det vidare.

Här har Ståhlberg stött på motstånd.

GIDEON STÅHLBERG TILL ARBOGA.

På initiativ av IF Flygets schacksektion inbjöds stormästaren i schack Gideon Ståhlberg, Stockholm, till en simultanmatch. Den gick av stapeln fredagen den 6 mars 1953 i Folkets Hus Rotunda. Inte mindre än 34 spelare ställde upp, alla fyllda av den föresatsen att taga mästarens skalp. Från Arboga schackklubb deltog 21 spelare och från IF Flyget 13. Efter några välkomstord var det klart att börja "dragkampen". Ståhlberg önskade ha vit vid samtliga bord, vilket bifölls. Mästaren hade räknat med, att vara klar efter omkring fyra timmar med samtliga partier. Till en början gick det fort undan och Ståhlberg travade runt likt en björn i sin bur och satte myror i huvudet på oss alla. Alla har vi väl redan från födelsen en mer eller mindre utvecklad avsky för björnar, antingen två eller fyrbenta, varför det gällde att ha sitt försvarsdrag klart, när stormästaren nalkades.

Publiken följde spelet med största intresse och trängseln var särskilt stor vid arbogamästarnas Fäldt, Bergkvist och Dahlkvist bord. "Mälargösta" samlade också en hel del åskådare omkring sig. Wellbäcks och Nilssons partier blevo intressanta. Wellbäck och Rystedt lyckades överrumpa mästaren och Larsson fick remi, samtliga från Flyget.

Av Arboga Schackklubbs spelare segrade Antonsen, Fäldt och Glad medan A. Gustafsson och J. Bergkvist fingo remi.

Slutresultatet blev alltså 26 segrar för Ståhlberg, 5 förluster och 3 remi. För Flyget spelade: Gösta Wellbäck, Gunnar Rystedt, Oscar Söderström, Leif Johnson, Sven Söderström, Nils Zettergren, Sune Malmberg, Thorvald Svensson, Walter Lundborg, Richard Lenander, Walfrid Sahlin, Lasse Karlsson, Gustaf Larsson.

Att alla stredo tappert för sin kung visas bäst av, att den förste kapitulerade först kl. 23 och Ståhlbergs yttrande efteråt "att motståndet var hårdare än väntat".

SCHACK.

I kvadratturneringen i schack kämpade Flyget, Arboga, mot Gense, Eskilstuna. Flyget hade 5 reserver och slutsiffrorna blev 3 ½—6 ½, ett hedrande nederlag för Flyget. En match återstår mellan Nordiska Armatur och Flyget som skall spelas i Arboga någon gång efter påsk. Säsoms bästa poängplockare under 1951 års kvadratturnering inom Flyget belönades Vidar Andersson med ett fat i rostfritt stål.

En Glad Påsk önskas alla schackvänner.

Schacksektionen.

TENNIS.

Snart stundar härliga vår- och sommardagar då tennisporten åter kan utövas på Arbogas många tennisbanor. Tyvärr visade det sig under föregående spelsäsong att många speltimmar icke utnyttjades. För att öka intresset inom Flyget kommer tennissektionen i likhet med föregående år att arrangera en nybörjarkurs. Intresserade kan erhålla upplysningar genom A. Sundberg, CFA. Vi hoppas att de spelare som deltog i föregående kurs fortsätter med tennis och att alla som lagt av åter tager fram den dammiga raketten.

TELEFONMATCH

IF Flyget kommer att medverka i en telefonmatch i schack, som utkämpas mellan en spelare från Eskilstuna — troligen Bertil Pettersson — samt Flygets Gösta Wellbeck. Dragen återges i Eskilstuna-Kuriren och kommer att följas med stor spänning inte minst av Flygets övriga schackintresserade, enär just dessa telefonmatcher alltid blir instruktiva och lärorika att diskutera allt eftersom spelet skiftar karaktär och kombinationer växlar.

—//—

BOSTÄDER

Av de bostäder, som under föregående år färdigställt på försvarets byggnadskvot, har CVA och CFA personal kommit i åtnjutande av 30 st. lägenheter och 20 st. rum med kokskåp.

En del av de bostäder, som f. n. äro under byggnation i punkthusen vid Kapellgatan, byggas på försvarets byggnadskvot. Dessa bostäder har CVA och CFA-personal förhandsrätt på. I likhet med de bostäder, som byggdes föregående år, är det här fråga om lägenheter med kontantinsats (bostadsrättsförening). Inflyttning beräknas ske succesivt 1 april, 1 maj, 1 juni 1953. Kontantinsatsen skall erläggas före inflyttningen.

Lägenhetstyp:	2 r. o. k.
Storlek:	55 m ² .
Beräknad kontantinsats:	kr. 1.800:—.
Beräknad årshyra:	kr. 1.800:— jämte bränsle enligt värmemätning.

De som äro intresserade för en av dessa lägenheter kan sätta sig i förbindelse med CVA eller CFA personalavdelning.

Lägenheter som äro byggda på försvarets kvot skola i första hand utbjudas till CVA och CFA när någon avflyttar därifrån.

F. E.

Klipp ur övnings- liggaren

FRI krigföreläsning i bergslagsmanöver under en söndag och måndag.

På söndagen startade driftvärnet från CVA och CFA sin fria krigföreläsning i fiendens ställningar. Vi urlastade, efter biltransport från Fagersta station, sydväst Bjurfors. Efter det lägerplatsen ordnats delades styrkan upp i tre lika stora avdelningar, som under skydd av mörker skulle utspana fiendens förehavande på olika platser omkring Anderbenning hpl. Efter utförd spaning utfördes eldöverfall på transporter samt trupp-sammandragningar. En vänlig själ (kanske fienden) meddelade oss att det inte fanns någon snö i skogen. Vi lämnade därför kvar våra skidor i den skåpbil som kört oss till utgångsläget. Efter en halvtimmes vandring i skogen önskade varje man sig ett par skidor. Snödjupet var ungefär ett par normala benlängder de som hade kortare ben fick ingen känning med marken. Enda sättet att klara sig när snödjupet var för stort var att rulla sig fram. Uppdraget började kl. 19.00 och var fullföljt omkring kl. 2 på natten. På grund av diverse felorienteringar och felläsningar av kartan tog hemmarschen ungefär två timmar längre tid än nödvändigt. Av skadan blir man vis tänkte driftvärnsledaren och gick bort sig med gruppen även på måndagen.

(Mörkt tillägg: Driftvärnsledarens inlägg om en viss kompass i tidigare Bergtroll bör BEGRUNDAS).

Trots att vägen blev lång löstes uppdraget.

Efter en timmes biltransport var vi framme vid förläggningen som skulle vara en skola där härlig mat och en skön bädd skulle vänta oss. När vi kom fram blev vi hänvisade till ett oeldat tält. Maten som skulle smaka oss så gott utdelades först kl. 7 på morgonen.

(Fortsättn. från sid. 7)

och var och själv såg jag ut som jag skulle fått hudutslag. Mina medresenärer hade haft det sämre, de hade ej kunnat sova, hur de än burit sig åt. Toaletten på morgonen ombesörjdes på så vis, att man tvättade sig med en blöt handduk, tvättfatet kunde åtminstone ej vi använda. Morgontéet avstodo vi från, sedan vi gjort en rond på tåget och fått se, hur det såg ut i det s. k. köket. En av sällskapet hade smörgåsar, jag tror det var riktigt fina källarmästarmörgåsar som han helt enkelt hade glömt bort, dessa kom nu bra till pass. Vi hade ej varit borta mer än 1 ½ dygn från Sverige, men jag tror inte, att en smörgås smakat så bra som just den gången.

Jag ville studera de hårda vagnarna lite' närmare på egen hand, så jag begav mig ut på upptäcktsfärd, träffade en rysk student, som talade tyska, och vi

Innan vi fick full fyr i tältkaminen var dom flesta rökta som böcklingar. Några blev inte rökta, dom stod utanför. Vid femtaget var det varmt och tyst i tältet, doften från torkande strumpor blandade sig med högljudda snarkningar. Utsövda, mätta och belättna var alla kl. 7 på morgonen efter en härlig välling och ett dussin limpsmörgåsar. Morgonpasset började med nya uppdrag i fiendens linjer efter det vi hade försett oss med våra skidor. Hela förmiddagen och halva eftermiddagen spanade vi, bland fiendens kanoner och eldledningsplatser, utmed en sträcka på en mil. När morgarna började suga nosade vi oss fram till en fientlig kokvagn och lurade till oss bröd, smör och blåbärs-soppa. Sedan började felorienteringen. Efter en halv mil i fel riktning tog halva styrkan bil till ilastningsplatsen. Den andra halvan åkte skidor i högsta fart tillbaka till lägerplatsen, ordnade en lastbil som körde utrustningen till ilastningsstationen Krylbo. Sedan vi fått lite gott kaffe, på ett fik i Krylbo, kände alla sig belättna och hemfärden till Arboga begynte. På tisdagen var det många som hade känning av söndagens snö-pulsning. När detta skrives är alla i god form, byxor och rockar äro lagade, spjälade fingrar är åter i rörelse. Vi väntar alla på nästa nappatag.

VÄLKOMMEN I DRIFTVÄRNET.

Driftvärnsledaren.

—//—

PERSONALORGANISATIONERNAS STYRELSE.

Efter nyligen avhållna årsmöten för resp. personalorganisationer har styrelserna fått följande sammansättning:

FCPF avd. 52: Ordf. Gust. A. Johansson, v. ordf. Ingvar Johansson, sekr.: Erik Sjöberg, kassör: Tore Ekman. Studieledare Karl-Axel Jansson. Övriga ledamöter: Lennart Andersson och Herman Andersson. Förhandlingsdelegerade: Gust. A. Johansson och Ingvar Johansson.

FCTF avd. 107: Ordf. Birger Ahlin, v. ordf. Erik Larsson, sekr. N. G. Lindmark, kassör: Ragnar Strindler. Övriga ledamöter: Göte Magnusson, Arne Norberg och K. O. Sundwall. Studieledare: Ebbe Larsson. Förhandlingsdelegat: Birger Ahlin, Erik Larsson, Göte Magnusson och Ragnar Strindler.

kommo i livligt samspråk om både järnvägsvagnar och kanske även olika länder och dess seder. Men det dröjde ej lång stund, förrän den som var färdledare kom och helt bryskt hämtade mig tillbaka till vår vagn. Där fick jag mig en ordentlig överhaling och tillsägelse att ej i fortsättningen prata med vem som helst ty, som han själv uttryckte sig "i det här... samhället vet man ej vilken som är spion och vilken som är som en vanlig människa". Ett minnesord, som man sedermera allt mer lärde sig inse betydelsen av. För att beläsa detta kan jag tala om, att när Aseas direktörer vid ett tillfälle voro i SSSR kunde GPO eller tjeckan utförligt beskriva både var dessa herrar varit den tid de berest Ryssland lika så det mesta av deras samtal. Man var helt enkelt aldrig säker för ett vakande öga, vare sig det nu kom från ens närmaste vän eller väninna eller någon utomstående. (Fortsättn. i nästa nr)

Några ord om trivsel i arbetet

Spinnsidans red. har fört problemet *Trivsel*, som ju alltid är ett brännande samtalsämne, på tal bland arbetskamraterna och en del av dem har tecknat ned sina tankar och resultatet blev följande tänkvärda inlägg.

Först vill jag säga, att jag trivs utmärkt här. Alla är så vänliga och tacksamma, men kvinnan uppskattas på ett annat sätt, kanske beroende på att det inte finns så många damer i berget. Ett eget rum betyder mycket, men det allra viktigaste är förstas, att man har ett arbete som passar läggning och utbildning och att man har hyggliga kamrater och chefer. Det enda som är trist är att nu på våren gå in i berget.

K. D.—n.

Trivsel, ja det är något abstrakt, något som inte närmare kan förklaras. När man känner, att detta skall jag göra nu och göra det fort och efter bästa förmåga, då måste det nog kallas trivsel med arbetet. Men det finns tyvärr så många små irritationsmoment, att den känslan alltför sällan inställer sig. Det behöver inte vara själva arbetsuppgifterna. Se t. ex. hos oss på skrivcentralen. Vi har sju maskiner och trots en viss vana så är de irriterande att höra. Isoleringsplattor kanske skulle hjälpa.

Ett större lunchrum eller ytterligare ett, där rökning vore förbjuden och där vi kunde vistas på lunchen, när vädret är dåligt, skulle också betyda mycket.

Så önskar vi till slut, att var och en som passerar *andras* arbetsplatser, ville tänka på ordspråket "Frukta Gud och ärligt vandra, sköt Dig själv och — i andra.

Vad jag menar med trivsel? Ja, det var en svår fråga. Alla talar vi om trivsel, vi trivs inte säger vi, eller visst har jag det bra, men det är ingen riktig trivsel. Är det inte bara ett slagord, ett sätt att skylla ifrån oss, ge arbetsplatsen skulden för våra misslyckanden. I de allra flesta fall är det de personliga problemen som är orsaken till vantrivseln. Vi kanske är trötta och nere — vem är inte det just nu — eller har ekonomiska bekymmer. Kanske vi haft för stora drömmar om livet. De studier vi skulle bedrivit blev aldrig av, den befördran vi hoppats på har uteblivit eller vi passar helt enkelt inte i det arbete vi har. Det är så mänskligt, om vi då skyller vår irritation och vantrivsel på arbetsplatsen. Att ge en patentlösning är inte möjligt. Kanske skulle det bli bättre om vi kunde lära oss, att det mesta beror på oss själva.

Ulla.

—//—

Inköpen — nöje eller problem

De förvärvsarbetande fruarna har många problem att brottas med. Av dessa är inköpen ett av de större. Ca 2 ton matvaror bär en husmor hem per år, så det gäller att planera både ur ekonomisk och praktisk synpunkt. För många är inköpen ett trevligt avbrott i rutinen, men hur är det för de fruar, som bara har en kort stund på eftermiddagen att ordna sina inköp på.

Jag har funnit, att det i de flesta fall är betydligt mera ekonomiskt både med tid och pengar att köpa

mycket på en gång. En gång i månaden brukar jag förnya mitt lager av specerier. Då gör jag i ordning en nota till affären, som sedan kör hem varorna till mig. På det sättet sparar jag mycket tid. Nu behöver jag bara stå och vänta en enda gång i månaden på att bli expedierad i stället för kanske både två och tre gånger i veckan. Ekonomiskt blir det i första hand därför att de flesta paketerade varor är billigare i stora förpackningar. Det är också så lätt att köpa av de varor som ligger framme i affären och som jag egentligen inte alls behöver, och den frestelsen undgår jag nu. Tyvärr lönar det sig sällan att beställa charkuterivaror för hemsändning. Då slinker gärna en mindre förstklassig bit med i stället för den prima som jag ju betalar för. Likaså är det förhållandevis sällan, som jag får den kvantitet jag beställt. Då blir det gärna några hekto mera, och så är den ekonomiska planen för veckan spräckt.

Så till slut en stilla undran. Varför är det så många hemmafruar som gör sina inköp just vid den tid då vi kommer från vårt arbete?

M. B.

Inköpen blir inte så stort problem, när man som jag köper i stora poster. Specerierna köper jag en gång i månaden och charkuterivaror en gång i veckan. Genom att jag gör alla mina inköp i en enda affär, så kanske jag någon enstaka gång får betala högre pris på grönsakerna, men vad betyder väl ett par öre, när jag i stället sparar åtskilligt med tid. På sommaren köper jag förstas de mesta grönsakerna på torget. Men varför är dessa så dyra här i Arboga? Kan det verkligen bero enbart på fraktkostnader och mindre omsättning, att affärerna här tar 50—100 % mera för grönsakerna, än affärerna i städer av något större storlek än Arboga.

Ett par önskemål kanske jag får framföra här. Det första är att jag skulle vilja köpa mjölken i flaskor och det andra gäller den färdiglagade maten. Den är sällan färdiglagad, bara halvkokt.

Men som sagt, något större problem är inte inköpen och av affärerna har jag bara goda erfarenheter.

M. L.

De flesta av oss gör nog sina inköp en gång i veckan, lagom till fredagsbaket. Detta gäller förstas inte charkuterier och mjölk och bröd, det måste köpas varje dag. Maten måste bli dyrare för oss som har förvärvsarbete, eftersom vi inte kan ha långkok utan måste köpa lättlagad eller färdiglagad mat. Härligt skulle det vara, om vi kunde få ha sommartiden året om, så vi slapp allt jäkt i affärer. Och lika härligt skulle det vara om hemmafruarna gjorde sina inköp innan vi kommer hem på kvällen.

Gun.

—//—

Hålkortsspråkets mysterier.

Hålkortstexten saknar prickar över å, ä och ö. Det kan därför välla en del bekymmer i förråd, när man t. ex. får en beställning på ventilate, när det gäller ventiläte. För att inte tala om öskar som oskar och hörtelefon som hortelefon!

TÄVLINGARNA

Tävlingen om fiskpuddingsreceptet med söndagsmiddag som pris gav till resultat tre insända lösningar. Närmast originalreceptet kom Margit Neuman, avd. 523, som alltså får ta sin man med till Sten Sture, där källarmästaren lovat duka upp en härlig söndagsmiddag för Bergtrolls-paret.

L. W. Öhrn, avd. 200, hade också åstadkommit en lösning, som låg mycket nära originalet och han delar ärligt äran med sin fru. Under lösningen hade Öhrn tillfogat "(Med benäget bistånd av frun i huset)".

Ge Branth var som vanligt med i tävlingen, men hade försökt klara biffen utan frun, vilket förklarar att han inte fick full poäng.

Korsordet antar vi att många har löst. Endast två svar kom dock in och båda var riktiga. Först öppnade i brevet med lösningen från 1625 Harlén, Motor, avd. 523, helårsprenumerations på Bergtrollet i pris. Lösningen 2 hade inlämnats av 1181 Norén, avd. 201, och också får Bergtrollet 1953, vilket vi hoppas, att de har något emot.

—//—

g till korsordet i Bergtrollets nummer 3 1952.

grätt:	43. Art
usiken	46. År
T.	47. Apachehövding
	Lodrätt:
örsspindel	1. Meteorologiska
.	2. Kreo
i	3. Ny
isp	4. Napp
utal	5. Bo
l. M.	6. Andelsförening
i	8. Tira
gsniffa	9. Skoputsare
	12. Slug
r	13. Iran
jöt	14. Nålindustri
l. D.	18. St
ick	19. Black
irk (Obs! Feltryck	20. Rånkupp
tidningen)	22. Matkry
	25. Fjun
i	27. Ide
ner	37. Ok
ro	39. Ta
atos	40. Oråd
y	44. Fe
z	45. Tö

Recept på fiskpudding

Fräs upp 50—75 gr smör med 100 gr vetemjöl, späd på med 4,5 dl mjölk (1,5 dl av mjölken kan ersättas av gott fiskspad), smaksätt med salt, socker och vitpeppar och låt stuvningen koka i 10 (nägra) minuter. Låt den svalna av något och rör då ner 3 äggulor samt 4—5 dl kokt, hackad fisk av något slag. Vispa sist (Slå upp ägg-) vitorna till skum och rör ner dem försiktigt (rör i dem sist). Fyll (Slå) smeten i smord och brödbeströdd puddingform (form) och grädda den i ugn ungefär 40 minuter. Servera med nykokt potatis och smält smör eller margarin. (Servera med smält margarin eller räksås).

Med kursiv text härovan har vi satt in det som egentligen stod på vårt ursprungliga manuskript till fiskpudding. Den lösning som fru Margit Neuman, avd. 523, inlämnat avviker ju som synes ganska obetydligt mot det ursprungliga receptet. Naturligtvis kan man diskutera om begreppet några minuter kan omfatta så lång tidsrymd som 10 minuter, men vi är övertygade om att stuvningen inte far illa av att koka i den av fru Neuman föreslagna längre tiden.

—//—

Arbogaidyll 1940

Det var en gång när Arboga ännu slumrade i sin "Törnrosasömn" en gammal svart svan som häckade i Arbogaån, som då och då tog sig en promenad Kapellgatan fram inte som Laura utan på trottoaren majestätiskt promenerande förbi krogen "Ruman" nu ABF:s studiehem fram till Levertts speceriaffär, troget spejande in tills någon expedit kom ut och matade den helst med ost som var hennes specialitet. Sorgen var stor bland stadens innevanare när kung Bore tog allas vår kära svarta svan ifrån oss den stränga vintern 1941.

Rune Mattsson.

Stut-Erik kom cyklande en kväll utan lyse. En konstapel påpekade förhållandet.

Erik funderade ett tag.

— Nog lyste det nyss!

— Ja, men det finns ju ingen sladd från dynamon till lampan, yttrade sig konstapeln.

— Tror konstapeln, att de kan vara det felet, svarade Erik rapt.

Österman fann en ung dam metande vid kajkanten.

— Va feskas de, ställde han frågan.

— Ja, ska ha en karl på kroken, skämtade flickan.

— Då ska on hinte sitta på hagna, sade Österman och blundade med ena ögat.

Glad Påsk

tillönskas Bergtrollets läsare

Red.

IF Flyget har haft årsmöte

IF Flyget har hållit årsmöte med hr J. Schöön som ordf. Vid mötesförhandlingarna deltog c:a 20 personer. Antalet kan anses litet om man betänker att alla anställda vid CVA och CFA är anslutna till föreningen. När man tager del av de olika sektionernas arbete, föreningen har på sitt program fotboll och bandy, bordtennis och tennis, allm. idrott, bridge, schack samt orientering och skidåkning, finner man en stor livaktighet.

I fotboll har föreningen varit med och kämpat i korpén med hela 5 lag. IFFA blev korpmästare genom att besegra Arboga Maskiner i finalen. Även CVV fick stryk med hela 8-1 vid ett fotbollsutbyte i aug.

Även i bridge har IFFA deltagit i korpmatcher samt stått som arrangör för Arboga korp-tävling i bridge. Intresset för bridge är inom föreningen mycket stort.

Allm. idrotten har upptagit den populära stadslöpningen, ingen dum idé, och även klubbmästerskap har hållits i 8 olika grenar.

I bordtennis och tennis däremot är intresset skvalt,

men nybörjarkurser har ordnats med ett 20-tal deltagare och vi hoppas att intresset blir större.

Schack har också satt igång med livligt intresse. Den 6 mars gick en simultanmatch av stapeln då stormästaren Gideon Ståhlberg mötte Arboga Schackklubb och IFFA.

Samtliga sektioner har deltagit i ett idrottsutbyte mot Bolinder-Munktell, Eskilstuna, i vilket IFFA vann.

För år 1953 är planerat ett utbyte med CVM och CVV och FF (kvadratturering i olika grenar). I övrigt beslöt mötet att föreningen skall ansluta sig till det nybildade Försvarets Civila Idrottsförbund.

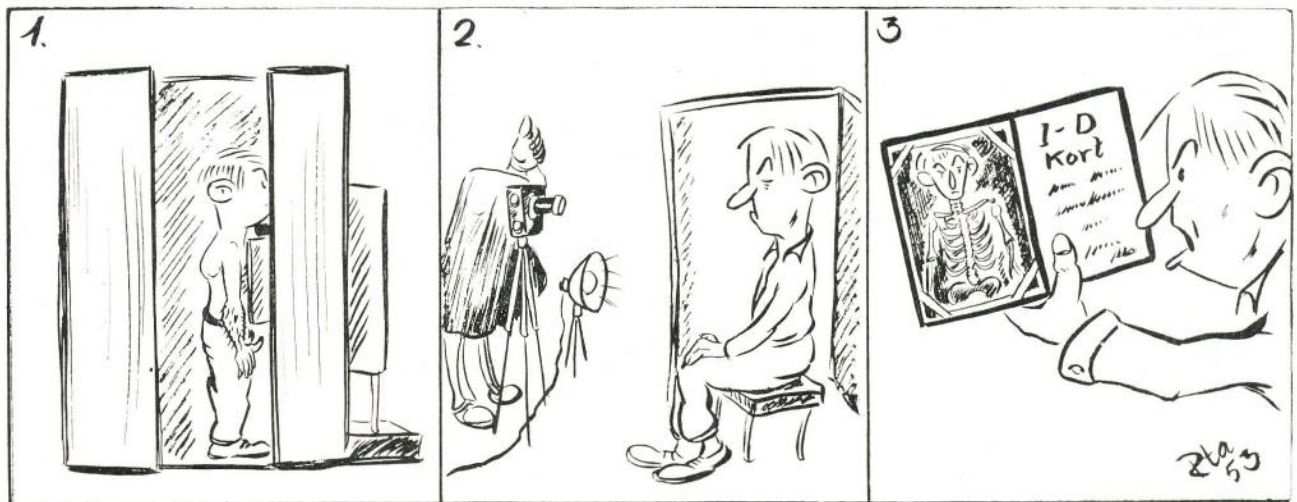
Styrelsen fick i stort nytt förtroende för år 1953 med Ragnar Strindler ordf., Sten Källberg sekr., K. Byström kassör, Karssa Karlsson materialförvaltare samt övriga ledamöter I. Pettersson och K. E. Åberg och suppleanter T. Johansson och K. Kihlman. Årsmötets ordförande J. Schöön tackade mötesdeltagarna för visat intresse och uttryckte sin förvåning över klubbens livaktighet och över det goda sätt föreningens arbete skötts.

VEM DÖPER BERGTROLLETS SERIEFIGUR?

Bergtrollets flitige tecknare Rta startar i detta nr: en teckningsserie, men han är tveksam om namnet på figuren. Red. tycker, att han bör få hjälp i sina bekymmer och utlyser därför en tävling om bästa namnet på serie-

figuren. Ett bokpris ligger på redaktionsbordet och väntar på att bli utdelat till den, som lämnar in förslag på det namn, som Rta anser vara bäst. Sätt i gång och fundera! Före maj månads utgång skall bidrag vara inlämnat för att komma med i bedömningen. Adressen är som vanligt "Red. för Bergtrollet, avd. 270 P".

Pris 0:75 kr.